

DOI: <https://doi.org/10.32782/2519-884X-2024-53-2>

УДК 65.012.8

*Васильченко О. О., старший викладач
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного
olena.vasylychenko@tsatu.edu.ua*

МІКРОЕКОНОМІЧНИЙ ПІДХІД ДО ДІАГНОСТИКИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

***Анотація.** Розглянуто роль та значення мікроекономічної теорії при аналізі поведінки споживачів та виробників на мікрорівні. Продемонстровано практичне застосування мікроекономічних моделей поведінки фірми на ринку з певним типом конкуренції. Доведено необхідність та можливість мікроекономічної теорії відігравати ключову роль у плануванні виробничо-господарської діяльності фірми і формуванні її поведінкової стратегії на ринку задля зміцнення своїх конкурентних позицій*

***Ключові слова:** мікроекономічний аналіз, діагностика, економічна безпека підприємства, попит, пропозиція, ціна, типи ринку, монополістична конкуренція, сукупний та граничний підхід, оптимальний обсяг випуску, зона економічної безпеки.*

JEL code classification: H56, M13, O40

Постановка проблеми. Економічна безпека усіх суб'єктів підприємницької та інших видів діяльності має вирішальне значення для забезпечення успішного функціонування ринкової економічної системи. З наукової точки зору проблеми економічної безпеки були поставлені, проаналізовані та розроблені у другій половині ХХ ст. Поняття «економічна безпека» розглядається по трьох рівнях: макро-, мезо- та мікро-, кожен з яких має свої особливості [1; 2]. Найважливішою та невід'ємною частиною економічної безпеки держави є економічна безпека підприємства – основного суб'єкта економічної діяльності, оскільки вирішення задач забезпечення безпеки на макрорівні неможливо без ліквідації загроз на мікрорівні [3]. Таку точку зору підтримує більшість вітчизняних і зарубіжних економістів, хоча кожен науковець має свою думку в трактовці даного поняття. Категорія «економічна безпека» та її структурні, функціональні компоненти, зокрема за рівнями ієрархії управління, почали вивчатися в нашій країні відносно недавно – з початку 90-х років минулого століття разом із проголошенням Україною своєї незалежності. Проте, питання забезпечення економічної безпеки підприємства залишається актуальним, оскільки її головна мета полягає в тому, щоб гарантувати йому стабільне та максимально ефективне функціонування в даний час і високий потенціал розвитку в майбутньому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній економічній думці існує декілька принципових підходів до формулювання визначення поняття «економічна безпека», виділення різноманітних її характеристик та особливостей. Більшість авторів виділяють таку складову, як стійкість економічної системи до різноманітних загроз, що в свою чергу базується на необхідності постійного розвитку економіки, створення її захисних механізмів [4]. Питанню економічної безпеки підприємства приділяє увагу велика кількість науковців, серед яких слід виділити тих, хто спрямовує свої розробки на дослідження у даній галузі знань: Сосновська О.О., Житар М.О. [2], Камлик М.І., Ніколаюк С.І., Шликов В.В., Грунін О.А., Могільний А.І., Забродський В., Гладченко Т.Н. [4], Діденко Є.О. [5], Кургузенкова Л.А. [6], Іващенко Г.А., Ярошенко О.Ф. [7], Каламбет С.В., Кириленко Б.О. [8], Козаченко Г.В., Адаменко Т.М. [9], Манцуров І.Г., Нусінова О.В. [10] та інші.

Узагальнюючи всі існуючі на сьогоднішній день напрацювання в даній предметній області, можна виділити основні підходи до трактування категорії «економічна безпека підприємства»:

– стан фінансової або інформаційної захищеності ресурсів підприємства. Представники цієї точки зору в якості найважливішої складової економічної безпеки підприємства визначають систему інформаційного захисту комерційних, виробничих, конфіденційних даних від зовнішнього та внутрішнього небажаного впливу [4];

– оптимальні умови середовища функціонування підприємства. Відповідно до цієї точки зору основну роль забезпечення економічної безпеки підприємства відіграє стан його зовнішнього середовища [3];

– стан захищеності підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз – стан підприємства та його економічної системи, при якому докладено максимальних зусиль з нівелювання потенційних збитків від зовнішніх та внутрішніх загроз [6; 9];

– здатність підприємства до досягнення бізнес-цілей, відстоювання власних інтересів, безперервного розвитку. Відповідно до цього підходу, підприємство тоді здатне забезпечити свою економічну безпеку, коли на тлі мінімізації впливу зовнішніх та внутрішніх факторів зберігається стійке та ефективне функціонування підприємства, реалізується потенціал розвитку та задовольняються його економічні інтереси [3].

Формулювання цілей статті. За всієї різноманітності способів та прийомів діагностики економічної безпеки підприємства майже не звертається увага на достатньо вагомий теоретичний базис, що має на сьогоднішній день одна з фундаментальних наук, що розкриває механізм функціонування економічних суб'єктів на мікрорівні – мікроекономіка. Мета дослідження – показати можливість та довести доцільність застосування теоретичних мікроекономічних моделей для діагностики діяльності підприємства та формування на цій підставі його майбутньої стратегічної поведінки.

Виклад основного матеріалу. Мікроекономіка є достатньо молодою економічною наукою. Її становлення пройшло тривалий шлях, починаючи з розробки питань цінності та корисності благ, на які у XVIII столітті звернули увагу італійський економіст Фердинандо Галіані (1728-1787) [11], та відомий класик економічної теорії англійський вчений Адам Сміт (1723-1790) [11], аналізу у XIX столітті поведінки споживача німецьким економістом Германом Госсеном (1810-1858) [11] та провідними економістами австрійської школи політичної економії (маржиналізму), заснованої професорами Віденського університету Карлом Менгером (1840-1921), Ойгеном Бем-Баверком (1851-1914) і Фрідріхом фон Візером (1851-1926), які основну роль у господарському розвитку відводили ринку, а у встановленні цін віддавали перевагу попиту покупців [11]. Маржиналістську революцію продовжив засновник американської політичної економії Джон Бейтс Кларк (1847-1938), який поповнив концепцію граничної корисності споживних благ теорією граничної продуктивності праці й капіталу. На думку Дж. Б. Кларка, центральне місце в економічній теорії посідає проблема розподілу суспільного продукту, який здійснюють відповідно до внеску кожного з рівноправних факторів виробництва (праці, капіталу та землі) [11]. Введення до теорії граничних величин (споживання і виробництва) зумовило виникнення математичної школи в економіці (американський вчений Уільям Девонс (1835-1882), швейцарський економіст Леон Вальрас (1834-1910), італійський дослідник Вільфредо Парето (1848-1923) [11]. Саме граничні кількості дали змогу застосувати вищу математику, яка оперує такими величинами. За допомогою математичних методів вдалось відкрити багато функціональних (кількісних) залежностей у виробництві, на ринку і в споживанні, а також віднайти оптимальні варіанти продуктивного використання виробничих можливостей при обмежених ресурсах.

Неокласичний переворот в економічній теорії зробили вчені різних країн, тому необхідно було узагальнити і систематизувати його результати, що й зробив Альфред Маршалл (1842-1924). А. Маршалл дійшов висновку, що однаково помилково в процесі формування ринкової ціни віддавати перевагу пропозиції чи попиту, внаслідок чого виявив функціональні залежності між ціною та попитом, ціною та пропозицією [12].

У 1890 р. з'явилося цілісне викладення нового – неокласичного напрямку економічної теорії. З 20-х років ХХ ст. цей напрям в англо-американській економічній літературі отримав

назву “економікс”. У 30-ті роки ХХ ст. професор Лондонського університету Лайонел Роббінс (1898-1984) дав визначення предмету “економікс”, яке стало широко розповсюдженим. На його думку, центральною проблемою економічної науки є розподіл обмежених ресурсів (яких недостатньо для задоволення потреб) між альтернативними цілями [13].

Подальший розвиток мікроекономіки пов'язаний з науковою діяльністю лауреатів Нобелівської премії в галузі економіки, починаючи з американського вченого Пола Самуельсона, який у 1970 році отримав відзнаку за наукову роботу, що розвинула статичну і динамічну економічну теорію та сприяла підвищенню рівня аналізу в економічній науці, і закінчуючи американським вченим Річардом Тейлором – за внесок до поведінкової економіки (2017 рік). З 96 лауреатів Нобелівської премії в галузі економіки 38 отримали за роботи, присвячені проблемам мікроекономіки. З них слід виділити французького вченого Жана Тіроля, який отримав премію у 2014 році за дослідження ринкової влади, а також роботи американських вчених Леоніда Гурвича, Еріка Мескіна, Роджера Маєрсона, присвячені створенню основ теорії оптимальних механізмів (2007 рік) [14]. На підставі наукових розробок теоретиків мікроекономіки написано навчальну літературу, авторами якої є як зарубіжні вчені (Е. Дж. Долан, Д. Ліндсей, К. Макконелл, С. Брю, Р. Піндайк, Д. Рубінфелд, Д. Нордхаус та ін.), так й вітчизняні науковці (В. Базилевич, С. Будаговська, О. Базилінська, О. Мініна, С. Панчишин, А. Косік, Г. Гронтковська, О. Карагодова, Д. Черваньов та ін.).

Використання мікроекономічного підходу до пояснення різних аспектів діяльності суб'єктів мікроекономіки дозволяє показати дієвість мікроекономічної теорії та її суттєвий вплив на поведінку як споживачів, так й виробників.

Даний підхід можна застосувати й для аналізу економічної безпеки підприємства, а також для визначення можливостей її зміцнення.

Перед виходом на той чи інший ринок кожна фірма повинна з'ясувати, в яке конкурентне середовище вона потрапила. Від цього будуть залежати її рішення щодо обсягу продажу та ціни реалізації одиниці продукції. Економічна наука виділяє чотири ринкові структури, кожна з яких описана відомими економістами світу ще у ХІХ-початку ХХ століття. Так, засновником аналізу функціонування ринку досконалої конкуренції та ринку чистої монополії є англійський економіст А. Маршалл [11]. «Батьком» теорії олігополії вважається французький економіст Антуан Огюстен Курно [11]. Глибоку характеристику ринку монополістичної конкуренції надали англійка Джоан Робінсон (1903-1983) [15] та американець Едвард Чемберлін (1899-1967) [11].

У чистому вигляді досконала конкуренція майже не зустрічається і лише деякі ринки наближуються до неї. Досконала конкуренція є моделлю, що використовується для аналізу та порівняння реальних економічних процесів. Те ж саме стосується й чистої монополії [16]. Основними типами сучасної ринкової конкуренції є монополістична конкуренція та олігополія [17]. Класичним прикладом монополістичної конкуренції в Україні є ринки харчових продуктів, напоїв, тютюнових виробів. У 2023 році саме на продукцію даного виду економічної діяльності припадало 20,3% загального обсягу реалізованої промислової продукції в Україні, що лише на 0,7 п.п. є нижчою за величину даного показника у 2020 році, не зважаючи на складні умови воєнного стану. Олігополія переважає на ринках продукції добувної промисловості, машинобудування, металургії та нафтопереробки. Питома вага цих видів економічної діяльності у загальному обсязі реалізованої промислової продукції в Україні становила у 2023 році 27,5% проти 31,8% у 2020 році [18].

Розкриємо механізм застосування мікроекономічних методів у дослідженні питання економічної безпеки підприємства на прикладі продукції одного з підприємств харчової промисловості. Сучасна література з питань економічної безпеки підприємства аналізує такі складові економічної безпеки підприємства, як фінансову, інтелектуальну, кадрову, техніко-технологічну, політико-правову, інформаційну, екологічну та силову [3]. В рамках даного дослідження увагу приділено саме фінансовій складовій, яка у першу чергу залежить від результатів операційної діяльності підприємства, основу якої складає виробництво та

реалізація продукції. Саме результати виробничо-комерційної діяльності підприємства створюють основний фундамент забезпечення його економічної безпеки.

Оскільки підприємство харчової промисловості діє в умовах монополістичної конкуренції, воно самостійно обирає і обсяг випуску продукції, і ціну її реалізації.

В мікроекономіці існують два основні підходи до визначення обсягу виробництва продукції:

а) сукупний аналіз – аналіз, який базується на порівнянні сукупних витрат (TC) та сукупного доходу (TR) фірми;

б) граничний аналіз – аналіз, що базується на порівнянні граничних витрат (MC) та граничного доходу (MR) [19].

Мікроекономічну модель формування зони економічної безпеки підприємства представимо на рисунках 1 та 2.

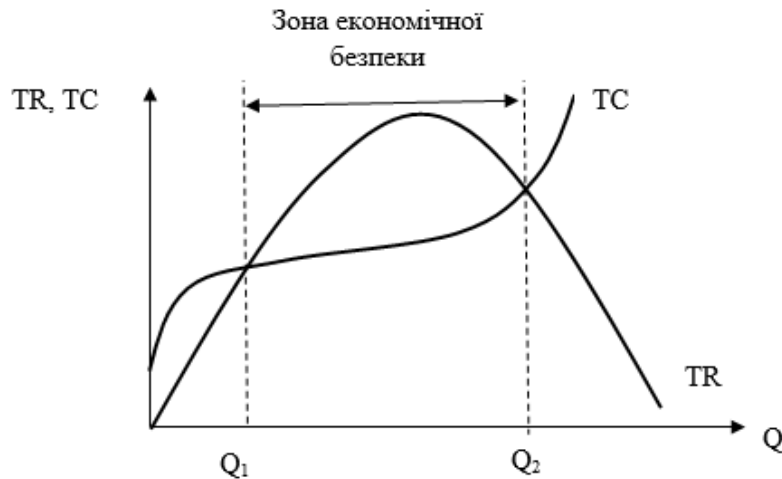
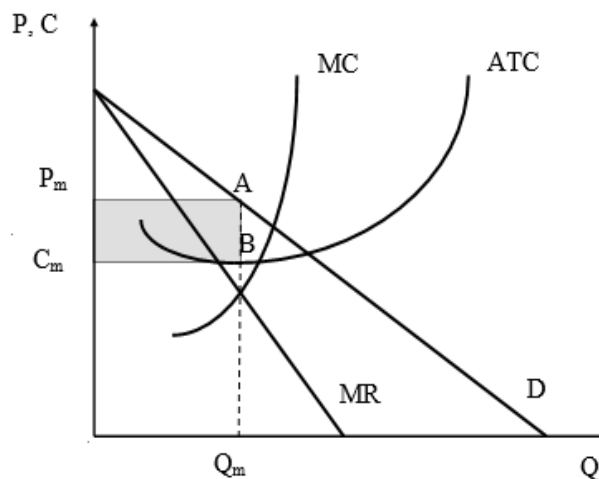

Рис. 1. Формування зони економічної безпеки за умова монополістичної конкуренції (валовий підхід)

Джерело: [19]

Q_m – оптимальний випуск; P_m – оптимальна ціна; C_m – витрати при оптимальному випуску; чотирикутник $P_m ABC_m$ – економічний прибуток фірми

Рис. 2. Формування зони економічної безпеки за умов монополістичної конкуренції (граничний підхід)

Джерело: [19]

Оптимальним згідно “золотого” правила мікроекономіки є такий обсяг випуску продукції, при якому гранична виручка дорівнює граничним витратам [20]:

$$MR = MC. \quad (1)$$

В реальній практиці наведені моделі видозмінюються, однак основні принципи побудови дозволяють відтворити фактичний стан зони економічної безпеки підприємства.

На рисунку 3 представимо зону економічної безпеки заводу продовольчих товарів по виробництву та реалізації здобної хлібобулочної продукції.

З рисунку 3 бачимо, що зона безпеки підприємства по виробництву та реалізації здобної хлібобулочної продукції обмежується точками беззбитковості (точками порогового доходу), в яких розмір доходу дорівнює сукупним витратам. Виробляючи той обсяг виробництва, який не виходить за межі обмежень порогового рівня доходності підприємство отримує прибуток, але внаслідок збільшення або зменшення обсягу виробництва здобної хлібобулочної продукції за межі точок порогового рівня доходності підприємство опиниться в зоні негативної доходності, тобто буде нести збитки.

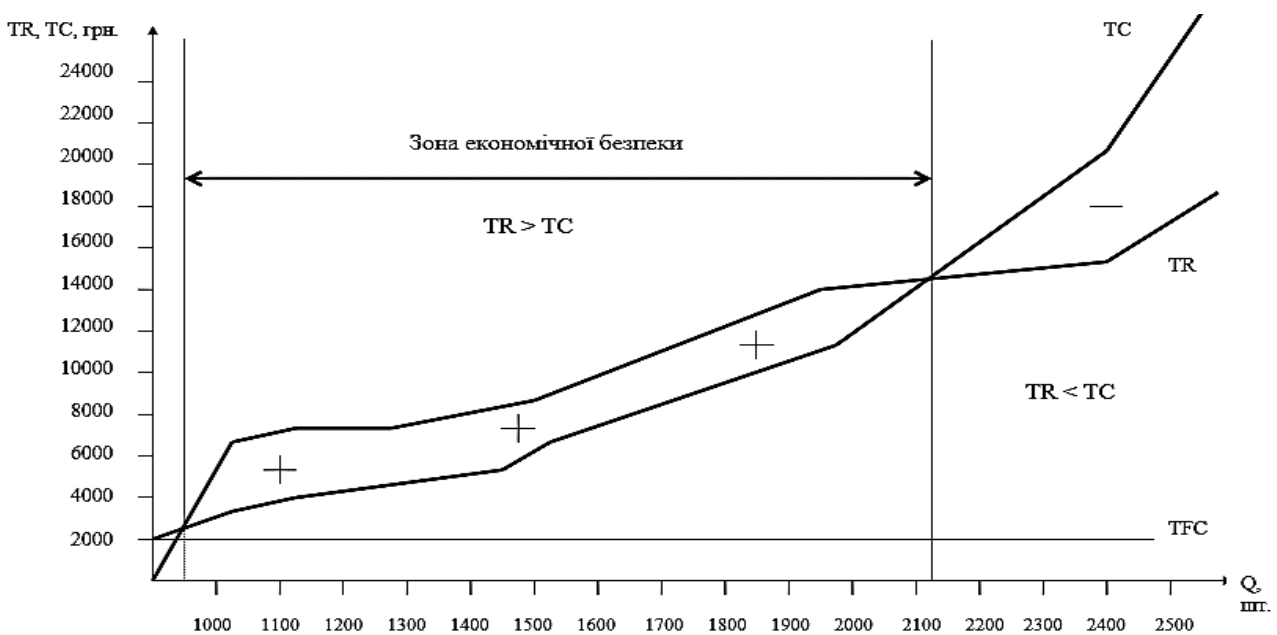

Рис. 3. Зона економічної безпеки підприємства по виробництву та реалізації здобної хлібобулочної продукції у звітному періоді

Рис. 3 фіксує той факт, що зона економічної безпеки підприємства по виробництву та реалізації здобної хлібобулочної продукції у звітному періоді знаходилась у межах виробництва від 500 шт. до 2150 шт. Тому, якщо підприємство має намір збільшувати обсяги виробництва здобної хлібобулочної продукції, то воно повинно прорахувати можливі наслідки такого рішення.

В першу чергу слід здійснити аналіз ринку, на якому функціонує дане підприємство. Будь-якому акту купівлі-продажу передують два ринкові чинники – “попит” і “пропозиція”, обсяг яких визначають розмір укладених договорів і рівень цін на ринку. Попит і пропозиція – особлива, самостійна сфера ринкової економіки зі своєю економічною логікою поведінки її учасників. Зрозуміти цю логіку дозволяє аналіз зв’язку ринкової ціни та величин попиту та пропозиції.

Для більш детального аналізу ринкових факторів та їх динаміки необхідно провести аналіз ринку у розрізі звітної року. Зображення попиту та пропозиції на здобну хлібобулочну продукцію в розрізі року представлено на рисунку 4.

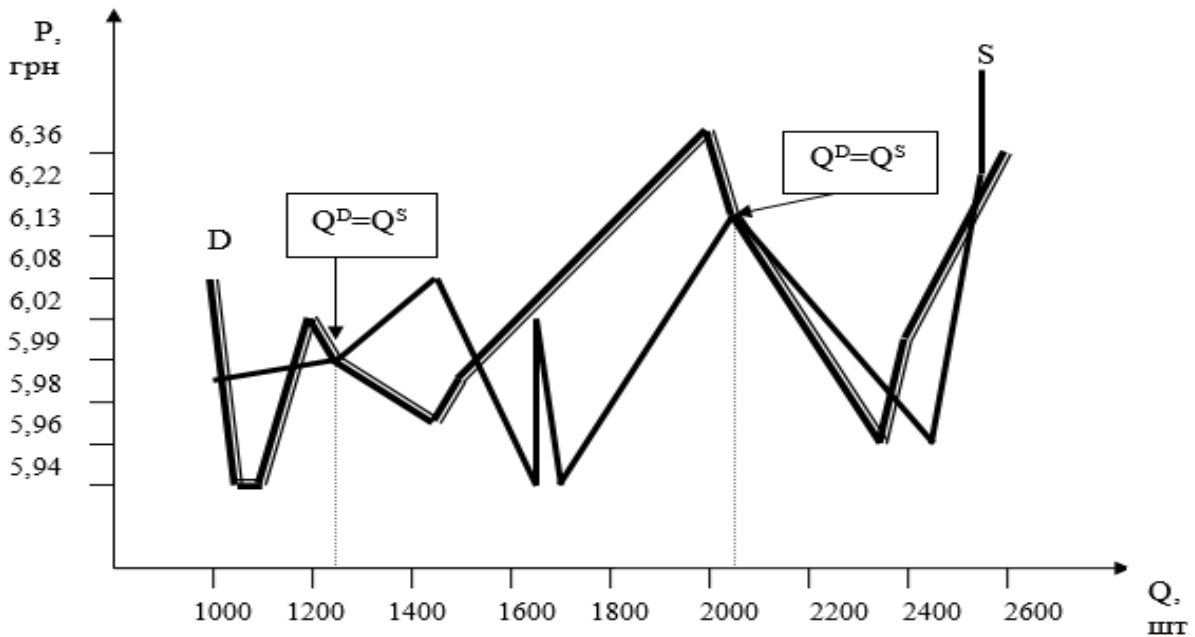

Рис. 4. Попит на здобні хлібобулочні вироби підприємства та їх пропозиція у розрізі звітного року

Рис. 4 показує, що в окремі місяці діяльності переробного підприємства спостерігається парадокс поведінки кривих попиту і пропозиції: досить висока ціна на здобну хлібобулочну продукцію спонукає перевищення попиту над пропозицією і викликає дефіцит на ринку, та навпаки – низька ціна спонукає надлишок на ринку. Лише у лютому та червні спостерігається повне співпадіння обсягів попиту та пропозиції.

Основними чинниками, які впливають на стан економічної безпеки підприємства є попит, пропозиція, ринкова ціна та конкуренція. Але, так як підприємство діє в умовах монополістичної конкуренції, за якої пропонує здобну хлібобулочну продукцію, диференційовану від інших виробників її якістю та лише оптовою торгівлею для подальшої її реалізації, то такий ринковий чинник як конкуренція розглядати не доцільно. Отже, на розширення зони економічної безпеки переробного підприємства слід розглядати вплив лише попиту, пропозиції та ціни.

Рисунок 4 фіксує факт наявності дефіциту здобної хлібобулочної продукції по окремих періодах звітного року, коли обсяг попиту перевищує обсяг пропозиції. Тому обсяг виробництва підприємства повинен бути орієнтований на попит здобної хлібобулочної продукції саме у розрізі року.

Розширення зони економічної безпеки за рахунок насичення попиту на здобні хлібобулочні вироби представлені на рисунках 5 та 6.

По рис. 5 бачимо, що за рахунок орієнтації підприємства на ринковий попит протягом року зона економічної безпеки значно розширилась у горизонтальному напрямку: пороговий обсяг виробництва планового року розширив обмеження, порівняно зі звітним, до нових меж від 500 шт. до 2350 шт. здобної хлібобулочної продукції. Внаслідок чого підприємство має можливість отримати додатковий дохід та прибуток.

На рисунку 6 відображено розширення зони позитивного доходу з використанням граничного підходу. Використовуючи “золоте правило мікроекономіки” (формула (1)), можна виділити три оптимальні обсяги виробництва здобної продукції, при яких буде досягнуто максимум прибутку у різні періоди року: Q_1 , Q_2 та Q_3 .

Отже, розглянемо ще одну можливість підприємства щодо розширення зони економічної безпеки: обсяг пропозиції буде орієнтуватися на обсяг попиту на ринку протягом всього року, але не виходячи за межі оптимуму виробництва, які були визначені на рисунку 6.

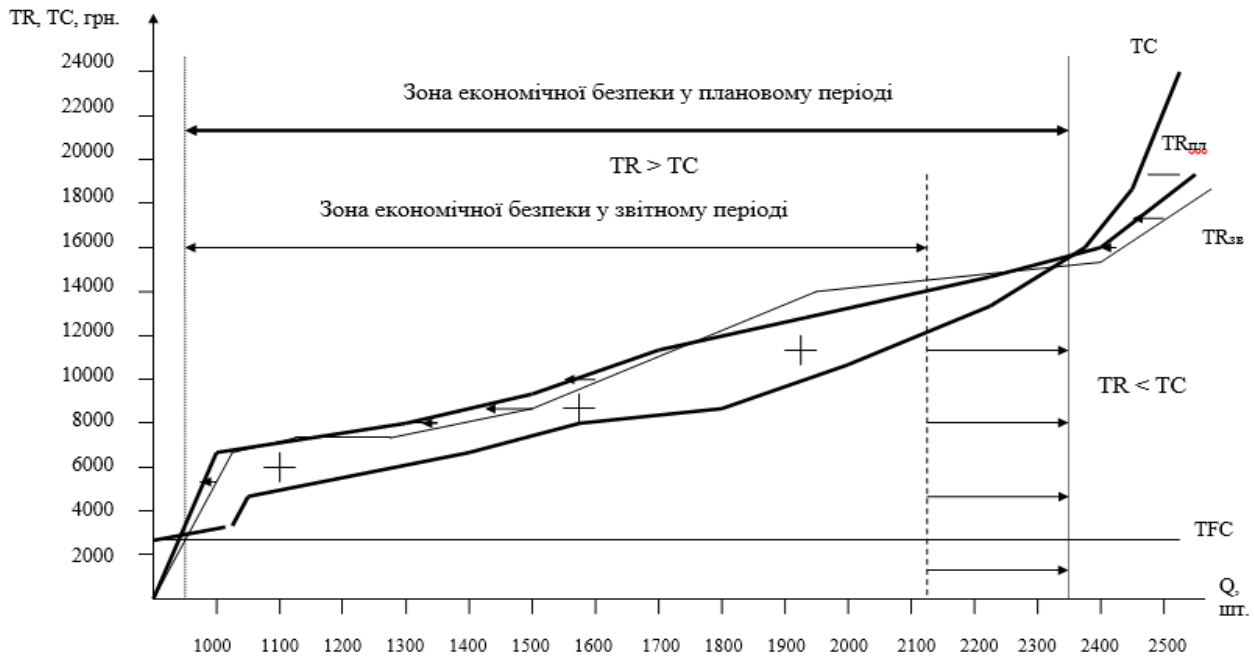

Рис. 5. Розширення економічної безпеки за рахунок насичення попиту на здобні хлібобулочні вироби (валовий підхід)

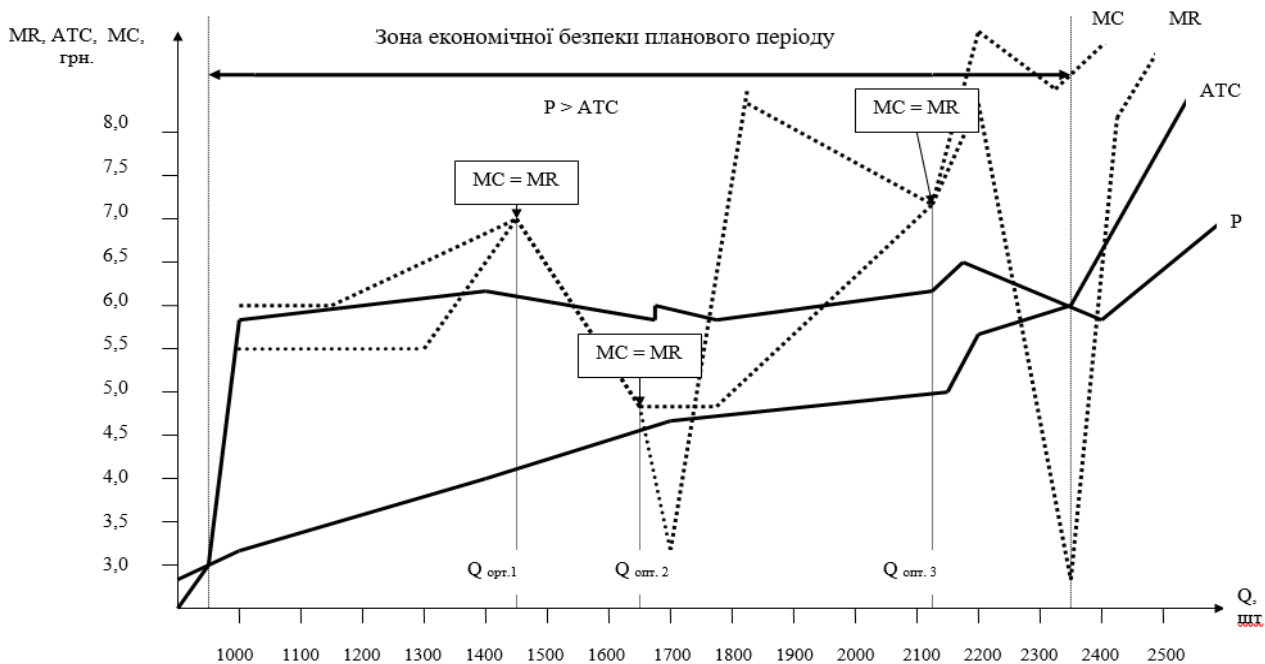

Рис. 6. Розширення зони економічної безпеки за рахунок насичення попиту на здобні хлібобулочні вироби (граничний підхід)

Представимо нову зону економічної безпеки підприємства на рисунку 7.

Рис. 7 приводить до висновку, що орієнтація підприємства на ринковий попит та оптимальний обсяг виробництва дає можливість розширити площину зони економічної безпеки у вертикальному напрямку. Це стане можливим за рахунок того, що оптимальний обсяг виробництва передбачає невисокий рівень витрат, що веде за собою значне зниження собівартості продукції. Отже, за таких обставин підприємство матиме збільшити свій прибуток у плановому році порівняно зі звітним та утримувати ситуацію невеликого дефіциту на ринку даного виду продукції.

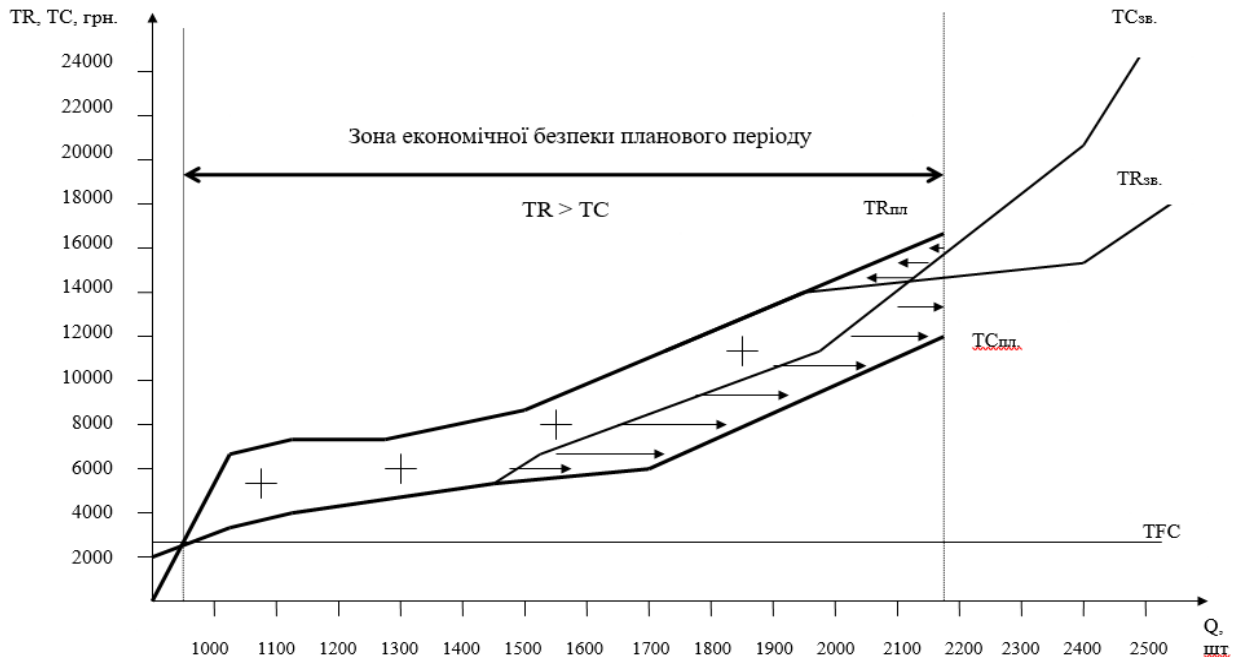

Рис. 7. Розширення зони економічної безпеки при орієнтації підприємства на ринковий попит та оптимальний обсяг виробництва

Так як на ринку здобних виробів склалася ситуація дефіциту (споживачі готові купувати продукцію переробного підприємства по більш високій ціні) (рис. 5), то виникає можливість підвищити ціну реалізації одиниці здобної хлібобулочної продукції на незначну величину, щоб наблизити попит і пропозицію до ринкової рівноваги.

Наслідки розширення зони економічної безпеки за рахунок підвищення ціни на здобні хлібобулочні вироби представлено на рис. 8 та 9.

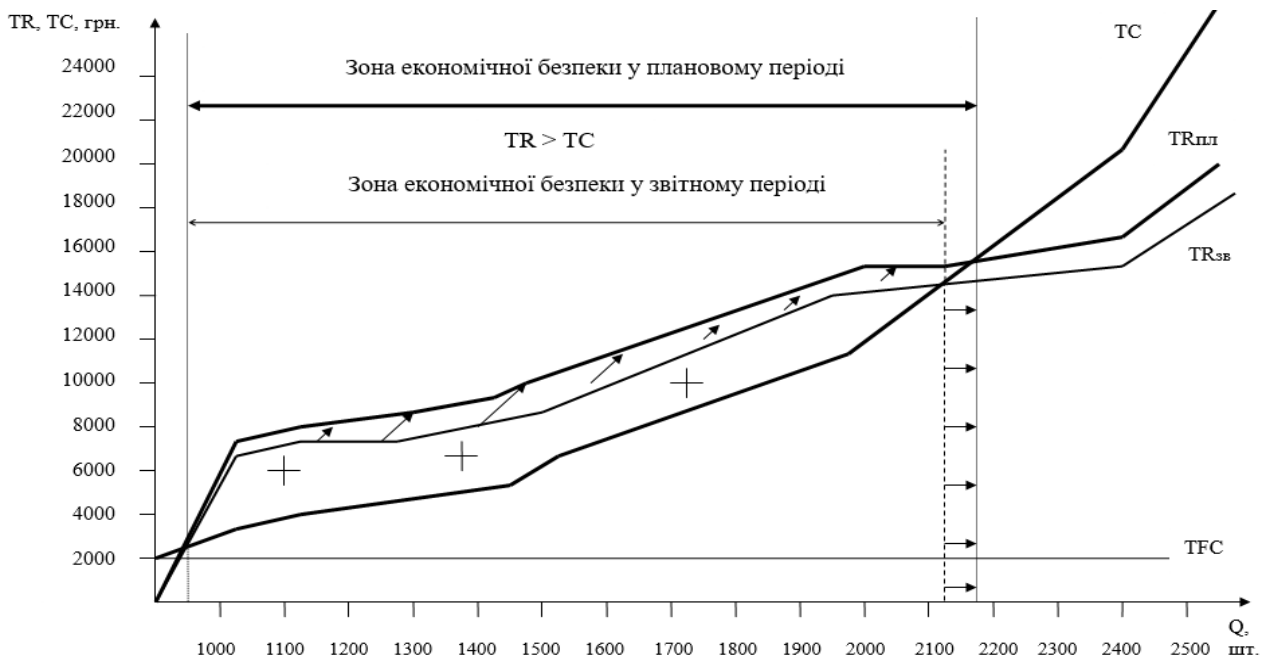

Рис. 8. Розширення зони економічної безпеки за рахунок підвищення ціни на здобні хлібобулочні вироби (валовий підхід)

По рис. 8 та 9 відмічаємо, що за рахунок незначного підвищення реалізаційної ціни протягом року зону економічної безпеки у плановому році можливо розширити як у горизонтальному напрямку – розширюючи межі зони позитивного доходу до обмежень від

500 шт. до 2180 шт. обсягу виробництва здобних виробів, так і у вертикальному напрямку, за рахунок підвищення виручки від реалізації протягом всього року, що спричинить збільшення розміру прибутку на цю ж саму величину.

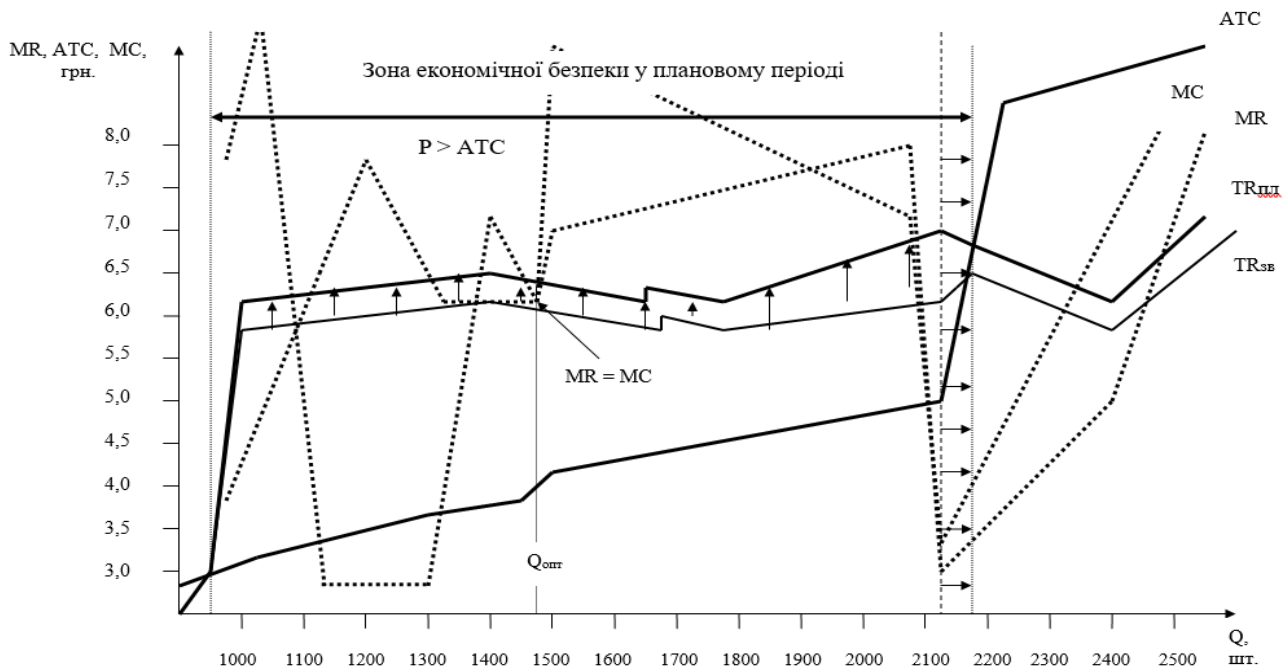

Рис. 9. Розширення зони економічної безпеки за рахунок підвищення ціни на здобні хлібобулочні вироби (граничний підхід)

Висновки. Сучасна діагностика діяльності підприємства потребує нового інструментарію дослідження. Мікроекономічна теорія розробила основні моделі поведінки фірми в умовах різних типів ринкової конкуренції, які можливо успішно застосовувати під час аналізу виробничо-господарської діяльності підприємства. Однак, керівники більшості підприємств не бажають використовувати мікроекономічні моделі, оскільки вважають таке застосування ризиковим і надають перевагу існуючим методам аналізу.

Діагностика економічної безпеки підприємства також має свої способи та прийоми. В нашому дослідженні показано, що мікроекономічний підхід дозволяє досягти однієї з основних функціональних цілей економічної безпеки – забезпечення високої фінансової ефективності роботи, фінансової стійкості та незалежності підприємства. Нами побудовані моделі лише для одного з основних видів продукції підприємства, але їх можна створити для усього товарного асортименту.

Наше дослідження практично доводить факт доцільності задіяння мікроекономічних прийомів не тільки до діагностики, але й для планування діяльності підприємства і розробки стратегії його поведінки у складних умовах ринкової конкуренції.

Список використаних джерел:

1. Білоусов Є.М. Сутнісні характеристики та співвідношення понять «економічна безпека держави», «економічна безпека регіону», «економічна безпека підприємства». *Право та інновації*. 2014. № 1–2(5–6). С. 21–25.
2. Сосновська О.О., Житар М.О. Економічна безпека підприємства: сутність та ознаки забезпечення. *Облік і фінанси*. 2018. № 3(81). С. 124–132.
3. Зайченко В.В., Коваленко С.В. Економічна безпека підприємства: сутність та основні складові. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2013. Вип. 23. С. 410–414.
4. Гапак Н.М. Економічна безпека підприємства: сутність, зміст та основи оцінки. URL: <http://surl.li/sbqovm> (дата звернення: 17.11.2024).
5. Діденко Є.О. Функціональні складові економічної безпеки підприємства та їх сутність. *Економіка: проблеми теорії та практики*. 2009. № 251, Т. 3. С. 773–777.

6. Кургузенкова Л.А. Економічна безпека підприємства: сутність та чинники формування її відповідного рівня. *Економіка і суспільство*. 2015. Вип. 1. С. 31–34.
7. Іващенко Г.А., Ярошенко О.Ф. Ідентифікація дефініції «економічна безпека підприємства». *Бізнес-Інформ*. 2011. № 9. С. 129–31.
8. Каламбет С.В., Кириленко Б.О. Економічна безпека як багаторівнева система. *Економіка і суспільство*. 2016. № 5. С. 344–349.
9. Козаченко Г.В., Адаменко Т.М. Економічна безпека підприємства: аналіз наявних визначень. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія: Економічні науки*. 2015. № 1(1). С. 69–79.
10. Манцуров І.Г. Побудова ієрархічної структури складових економічної безпеки підприємства. URL: <http://economy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=680> (дата звернення: 17.11.2024).
11. Blaug Mark. Great Economists before Keynes: An introduction to the lives & works of one hundred great economists of the past. Edward Elgar Publishing, 1986. P. 352.
12. Альфред Маршалл. Головні принципи економіки. London: Macmillan and Co., Ltd. 1890.
13. Економічна теорія у ретроспективі / Пер. Іван Дзюб. Київ : Основи, 2001. 670 с.
14. All prizes in economic sciences. URL: <https://www.nobelprize.org/prizes/lists/all-prizes-in-economic-sciences> (дата звернення: 17.11.2024).
15. Blaug Mark. Great Economists since Keynes: An Introduction to the Lives and Works of One Hundred Modern Economists. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 1998. P. 328.
16. McConnell Campbell. Economics : Principles, Problems, & Policies. Stanley Brue, Sean Flynn. 22st Ed. McGraw-Hill, 2021.
17. Samuelson Paul. Economics (13th ed.). McGraw Hill, 1989. P. 837.
18. Статистичний щорічник України за 2023 рік. URL: <http://surl.li/noltpv> (дата звернення: 17.11.2024).
19. Pindyck and Rubinfeld, Microeconomics (Eighth International Edition). Upper Saddle River, N. J.: Pearson, 2013.
20. Principles of Microeconomics (Second Edition) / ed. by Lee Coppock, Dirk Mateer, W.W. Norton & Company: New York, 2017.

References:

1. Bilousov Ye. M. (2024) Sutnisni kharakterystyky ta spivvidnoshennia poniat «ekonomichna bezpeka derzhavy», «ekonomichna bezpeka rehionu», «ekonomichna bezpeka pidpryiemstva». *Pravo ta innovatsii*. no. 1–2(5–6), pp. 21–25.
2. Sosnovska O. O., Zhytar M. O. (2018) Ekonomichna bezpeka pidpryiemstva: sutnist ta oznaky zabezpechennia. *Oblik i finansy*, no. 3(81), pp. 124–132.
3. Zaichenko V. V., Kovalenko S. V. (2013) Ekonomichna bezpeka pidpryiemstva: sutnist ta osnovni skladovi. *Naukovi pratsi Kirovohrads'koho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, is. 23, pp. 410–414.
4. Hapak N. M. Ekonomichna bezpeka pidpryiemstva: sutnist, zmist ta osnovy otsinky. Available at: <http://surl.li/sbqovm> (accessed November 17, 2024).
5. Didenko Ye. O. (2009) Funktsionalni skladovi ekonomichnoi bezpeky pidpryiemstva ta yikh sutnist. *Ekonomika: problemy teorii ta praktyky*, no. 251, v. 3, pp. 773–777.
6. Kurhuzenkova L. A. (2015) Ekonomichna bezpeka pidpryiemstva: sutnist ta chynnyky formuvannia yii vidpovidnoho rivnia. *Ekonomika i suspilstvo*, is. 1, pp. 31–34.
7. Ivashchenko H. A., Yaroshenko O. F. (2011) Identyfikatsiia defynitsii «ekonomichna bezpeka pidpryiemstva». *Biznes-Inform*, no. 9, pp. 129–31.
8. Kalambet S. V., Kyrylenko B. O. (2016) Ekonomichna bezpeka yak bahatorivneva systema. *Ekonomika i suspilstvo*, no. 5, pp. 344–349.
9. Kozachenko H. V., Adamenko T. M. (2015) Ekonomichna bezpeka pidpryiemstva: analiz naiavnykh vyznachen. *Naukovyi visnyk Poltav'skoho universytetu ekonomiky i torhivli. Seriya: Ekonomichni nauky*, no. 1(1), pp. 69–79.
10. Mantsurov I. H. Pobudova iierarkhichnoi struktury skladovykh ekonomichnoi bezpeky pidpryiemstva. Available at: <http://economy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=680> (accessed November 17, 2024).
11. Blaug Mark (1986) Great Economists before Keynes: An introduction to the lives & works of one hundred great economists of the past. Edward Elgar Publishing, p. 352.
12. Alfred Marshall (1890) Holovni pryntsyipy ekonomiky. London: Macmillan and Co., Ltd.
13. Ekonomichna teoriia u retrospektyvi / Per. Ivan Dziub (2001). Kyiv: Osnovy, 670 p.
14. All prizes in economic sciences. Available at: <https://www.nobelprize.org/prizes/lists/all-prizes-in-economic-sciences> (accessed November 17, 2024).
15. Blaug Mark (1998) Great Economists since Keynes: An Introduction to the Lives and Works of One Hundred Modern Economists. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, p. 328.
16. McConnell Campbell (2021) Economics : Principles, Problems, & Policies. Stanley Brue, Sean Flynn. 22st Ed. McGraw-Hill.
17. Samuelson Paul (1989) Economics (13th ed.). McGraw Hill. P. 837.
18. Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2023 rik. URL: <http://surl.li/noltpv> (accessed November 17, 2024).
19. Pindyck and Rubinfeld, Microeconomics (Eighth International Edition). Upper Saddle River, N. J.: Pearson, 2013.

20. Lee Coppock (eds.) (2017) Principles of Microeconomics (Second Edition) / ed. by, Dirk Mateer, W.W. Norton & Company: New York.

*Vasylchenko O. O., Senior Lecturer
Dmytro Motornyi Tavrria State Agrotechnological University
olena.vasylchenko@tsatu.edu.ua*

MICROECONOMIC APPROACH TO DIAGNOSTICS OF AN ENTERPRISE'S ECONOMIC SECURITY

Abstract. *The economic security of all subjects of entrepreneurial and other activities is of crucial importance for ensuring the successful functioning of a market economic system. With all the variety of methods and techniques for diagnosing the economic security of an enterprise, almost no attention is paid to the sufficiently weighty theoretical basis that microeconomic theory has today. Research results. The use of a microeconomic approach to explaining various aspects of the activities of microeconomic subjects allows us to show the effectiveness of microeconomic theory and its significant impact on the behavior of both consumers and producers. This approach can also be used to analyze the economic security of an enterprise, as well as to determine the possibilities of its strengthening. The mechanism of applying microeconomic methods in studying the issue of economic security of an enterprise is revealed on the example of the activities of one of the food industry enterprises. The economic security zone of a food factory for the production and sale of bakery products is determined. In order to identify the main ways of its expansion, an analysis of the market in which this enterprise operates was carried out. It was found that the expansion of the economic safety zone of a processing enterprise is influenced by demand, supply and price. It was also proven that the possibility of expanding the economic safety zone is due to the enterprise's orientation towards the optimal volume of output, the value of which was found out by using microeconomic tools. Conclusions. Modern diagnostics of enterprise activities requires new research tools. Microeconomic theory has developed basic models of firm behavior in conditions of various types of market competition, which can be successfully applied during the analysis of the enterprise's production and economic activities. This study practically proves the feasibility of using microeconomic techniques not only for diagnostics, but also for planning the enterprise's activities and developing a strategy for its behavior in difficult conditions of market competition.*

Keywords: *microeconomic analysis, diagnostics, economic security of the enterprise, demand, supply, price, market types, monopolistic competition, aggregate and marginal approach, optimal output, economic security zone.*